

professional skills necessary for them, as well as the need to combine the achievements of the national methods with foreign science and practice in modernization of vocational schools of arts and to update the content and technology of training under the new paradigm of education. The specific guidelines that provide a predictable result of professional and artistic training should be developed.

The conceptual idea of upgrading vocational and artistic education is that improving the quality of professional training of skilled workers of artistic profile is possible only through creating the innovative educational environment where a student is able to gain the competence necessary for his or her artistic and aesthetic, professional and personal development.

Key words: modernization, vocational and artistic education, vocational school of arts, art culture, arts, teaching staff, competence.

УДК 378.004

Соколюк О. В.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Постановка проблеми. На сьогоднішній день державна політика у сфері освіти спрямована на пошук нових підходів до організації навчального процесу, модернізацію ідеологічної, філософської та педагогічної парадигми. Суспільству потрібні освічені, етичні, відповідальні люди, які можуть самостійно приймати й ухвалювати рішення в ситуації вибору, прогнозувати їх можливі наслідки; фахівці, які відрізняються мобільністю, конструктивністю, креативністю мислення. Враховуючи те, що актуальною проблемою сьогодення є здоров'язбереження підростаючого покоління, гостро постає питання формування компетентного фахівця, який володіє міцними знаннями та вміннями, здатний до постійного професійного розвитку.

Аналіз літератури. Окремим питанням процесу педагогічного моделювання присвячені роботи таких дослідників, як Т. Андрющенко, А. Шибя, О. Дахіна, Л. Савчук, М. Романишин та ін. Автори переконливо доводять про дієвість моделювання у контексті особистісно-орієнтованого підходу до навчання, однак наукових робіт, які присвячені питанню створення моделей формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я, нами виявлено не було.

Моделювання використовується у різноманітних галузях педагогічних досліджень для відображення системності педагогічних об'єктів, взаємозв'язків і взаємозалежностей їх компонентів. За допомогою педагогічного моделювання прогноуються та наочно відображаються явища освітнього процесу. Згадані вище автори зазначили, що моделювання як універсальний метод пізнання допомагає унаочнити складові частини моделі, проаналізувати її функції і визначити дієвість, а також забезпечує можливість ефективної організації та управління навчально-виховним процесом. Моделювання передбачає розробку компонентів педагогічного процесу. У структурі моделі чітко проглядаються два вихідних поняття: дидактична мета та технологія її досягнення, зумовлені умовами та змістом діяльності [1, с. 16]. Моделлю є створений з метою одержання і зберігання інформації спеціальний об'єкт, який відображає властивості, характеристики і його зв'язки – оригіналу довільної природи, що є суттєвими для суб'єкта [2]. Модель об'єкта має багаторівневу структуру і являє собою інформаційний контекст, на тлі якого протікають освітні процеси. Чим багатшою є інформаційна модель об'єкта, тим вищими є можливості її маніпулювання і тим кращою та різноманітнішою є якість прийнятих рішень [3; 4].

Аналіз теоретичного стану проблеми й існуючої практики підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до професійної діяльності дозволяє стверджувати про наявність потреби у визначені підходів до побудови моделі формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я.

Мета статті – на основі аналізу загальних теоретико-методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я розробити модель формування інформаційної компетентності таких фахівців.

Виклад основного матеріалу. Сформованість інформаційної компетентності майбутнього фахівця визначається знаннями про інформацію, інформаційні процеси, моделі і технології; вміннями і навичками застосування засобів і методів обробки й аналізу інформації в різних видах діяльності; вмінням використовувати сучасні інформаційні технології в професійній діяльності. Модель формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я ми представляємо як єдність його теоретичної і практичної підготовки.

Беручи за основу результати аналізу психолого-педагогічної літератури [5, с. 234], а також дані проведеної експериментальної роботи, нами розроблено модель формування інформаційної компетен-

тності майбутніх учителів основ здоров'я, складовими якої є пріоритетні цілі, орієнтовані на досягнення високого рівня сформованості інформаційної компетентності; специфічні принципи, зміст, спрямований на засвоєння складових інформаційної компетентності, методи та форми, засоби, результат, який характеризує досягнуті зміни відповідно до поставленої мети. Модель виражає педагогічний процес поетапної підготовки фахівців. Її метою є формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я у педагогічному університеті.

Ефективність реалізації професійної діяльності визначається рівнем інформаційної компетентності, культури, якою володіє майбутній фахівець. На нашу думку, інформаційна компетентність вчителя основ здоров'я – це складова його професійної компетентності, яка виявляється у сукупності компетенцій: інформаційної і здоров'язберігаючої.

Під інформаційною компетентністю вчителя основ здоров'я розуміємо сукупність професійних знань, умінь, навичок, здібностей і досвіду, які забезпечують володіння способами професійної діяльності. Інформаційна компетентність у структурі професійної компетентності вчителя основ здоров'я продиктована особливостями соціального замовлення суспільства та вимогами щодо підготовки сучасного фахівця, а також результатами низки наукових досліджень. Інформаційна компетентність формує здоров'язберігаючу компетентність – розуміння закономірності взаємодії організму з навколишнім середовищем; уміння науково вірно оцінювати вплив фізичних вправ на організм людини; проводити кваліфіковану консультацію серед населення з питань оптимального вибору найбільш доцільних для кожної людини рухових режимів і форм занять фізичними вправами.

На нашу думку, формування здоров'язбережувальної компетентності слугує особистісним гарантом оздоровчої життєтворчості у майбутньому, що, в свою чергу, може розглядатися як результат процесу оздоровчої діяльності молодого покоління. Для сформованості інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я ми виділили її компоненти: мотиваційний, операційно-діяльнісний, когнітивний, інтелектуально-здоров'язбережувальний, прогностичний.

Мотиваційний компонент включає в себе систему всіх видів спонукань. Обираючи професію вчителя основ здоров'я, студенти мотивуються важливістю обраної професії, як результатом можливого досягнення високого соціального становища та підвищення рівня здоров'язбереження молоді. Навчаючись у ВНЗ на обраній спеціальності, студент вже має сформовану мотивацію стосовно вибраного фаху. Майбутніми фахівцями керує мотивація проявити себе найкраще з професійної точки зору серед колег, як результат здійснювати сходження по кар'єрній драбині. Позитивна налаштованість майбутніх учителів основ здоров'я відносно майбутньої професійної діяльності виражається в спрямованості до посиленого вивчення фахових дисциплін, вираженій зацікавленості в особливостях перебігу педагогічних процесів, налаштованості на отримання робочого місця за фахом. Окрім цього, вона виражається в розумінні студентами важливості та значущості для суспільства обраної професії.

Для мотиваційного компонента нами виділено такі критерії: емоційно-позитивне ставлення до професії; мотиви особистісної самореалізації. Ці критерії передбачають усвідомлення і розвиток стійкого інтересу до задоволення і престижу професійної діяльності, постійного професійного удосконалення, творчої реалізації, тому вони спрямовані на підготовку кваліфікованого фахівця відповідного рівня і профілю, який прагне до реалізації власних можливостей, здібностей, особистих якостей.

Мотиваційний компонент доповнюємо когнітивним, який в повній мірі розкриває особливості майбутньої професійної діяльності таких фахівців. Когнітивний компонент сприяє розвитку пізнавальної активності і здатності застосовувати вміння і навички до роботи з ІКТ. Він передбачає усвідомлення процесу інформатизації освіти, який належить до одного з напрямів інформатизації сучасного суспільства і впливає на сформованість інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я. Під час виконання практичних завдань майбутні учителі основ здоров'я здійснюватимуть виховну, оздоровчу, організаційну, управлінську та реабілітаційну діяльність, проведення статистичного аналізу результатів. У такому випадку педагогічний ВНЗ повинен забезпечити майбутніх фахівців професійними знаннями та розвинути педагогічне мислення. Адже професійна діяльність пов'язана із взаємодією з учнями. Учителі основ здоров'я тісно спілкуються з приводу оздоровчих та організаційних питань, надають консультації з питань ведення здорового способу життя тощо. Ми переконані, що такий фахівець повинен володіти професійною термінологією.

Для цього компонента нами виділено критерії: усвідомлення процесу інформатизації освіти та пізнавальної активності до інформаційної діяльності, навички використання ІКТ у професійній діяльності.

Операційно-діяльнісний компонент являє систему дій до розв'язання освітньо-педагогічних задач, набуття досвіду майбутніми учителями основ здоров'я діяти у системі інформаційного середовища, які пов'язані з аналізом, узагальненням, класифікацією, сприйняттям та оцінюванням сформованості їх інформаційної компетентності, наявністю теоретичних знань, умінь, навичок, здатностей щодо їх застосування у практичній діяльності. Вибір цього компонента обумовлено необхідністю успішної

сформованості інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я як багатоаспектної, інформаційної інфраструктури освітньої системи.

Для цього компонента ми виділили такі критерії: сформованість професійної освітньо-технологічної готовності до діяльності в інформаційному суспільстві; усвідомлення та стратегію розвитку інформаційно-аналітичної діяльності у професійній освіті.

Інтелектуально-здоров'язбережувальний компонент передбачає набуття майбутніми вчителями основ здоров'я конструктивних, логічних, евристичних, здоров'язбережувальних, інноваційних умінь і навичок застосовувати елементи інформаційно-комунікаційних, оздоровчих та педагогічних технологій для збереження здоров'я учнів; формувати у школярів стійкі переконання щодо пріоритету здоров'я як основної умови реалізації фізичного, психічного, соціального та духовного потенціалу людини з урахуванням її індивідуальних особливостей; формувати здоровий спосіб життя та складати його перспективну програму; створювати в навчальному закладі позитивний мікроклімат; проводити бесіди з проблем валеологічної освіти. Даний компонент є у комплексному прояві генератором розвитку в майбутніх учителів основ здоров'я розумових здібностей, дій, умінь аналізувати та узагальнювати, нестандартно мислити і конкретизувати, приймати важливі рішення у професійній діяльності і впливати на сформованість інформаційної компетентності.

Для цього компонента нами виділено наступні критерії: сформованість професійного рівня інтелектуальної освіченості та інтеграції інформаційних потоків до творчої діяльності, володіння комунікативними стратегіями і тактиками.

У процесі формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я ми спиралися на такі педагогічні принципи: фахової спрямованості, проблемності, варіативності та модульності, доцільності застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), навчання на прикладі, розвиток індивідуальності студента, гнучкості навчального середовища. Розкриємо коротко принципи навчання покладені в структуру побудови моделі.

Згідно *принципу фахової спрямованості* необхідно надавати змісту навчальних дисциплін таку суть, яка є змістовною, конкретною та оперативною з точки зору фахової діяльності, завдяки якій студенти набудуть необхідних компетентностей (інформаційних, здоров'язбережувальних).

Принцип варіативності та модульності забезпечує системність, логічну організацію, тобто сприяє реалізації педагогічних принципів науковості і доступності, системності і послідовності, індивідуалізації і диференціації.

Принцип доцільності застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я передбачає введення в процес навчання тих технологій, які гарантують його якість.

Принцип навчання на прикладі: завдяки наявності хоча б одного прикладу виконання завдання студенти зможуть швидше активізувати власну науково-пошукову діяльність. Таким чином реалізовується діяльнісний підхід.

Принцип розвитку індивідуальності студента ґрунтується на можливості використовувати максимальну кількість елементів ІКТ для активного спілкування зі студентами, що допомагає виявити їх індивідуальні навчальні потреби.

Принцип гнучкості навчального середовища. Відповідно до того, якими темпами відбувається засвоєння навчальної інформації студентами та які наукові потреби у них виникають, необхідно змінювати та доповнювати зміст дисциплін в ході навчального процесу. Такі зміни можливі лише у випадку використання ІКТ.

Складовими компонентами розробленої моделі інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я є методи навчання. Без вірно підібраних методів реалізувати мету і завдання навчання практично неможливо. Розглянемо методи, які застосовуються в процесі формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я.

Евристичний метод, заснований на вмінні аналізувати задачу, проектувати план і етапи розв'язання проблеми, формулювати гіпотезу.

Дослідницький метод, який включає в себе спостереження та вивчення фактів і явищ, виявлення проблем, що підлягають дослідженню, побудову плану дослідження, формулювання рішення і практичні висновки, передбачає готовність студента до цілісного вирішення завдання і самостійного проходження необхідних етапів.

Наочний метод допомагає візуально усвідомити факти, що вивчаються. В нашому випадку засобами втілення цього методу є відеоуроки, навчально-методичні посібники, підручники. Отже, відбувається застосування репродуктивного методу навчання, що є ефективним для відпрацювання практичних умінь і навичок. Під час виконання майбутніми учителями основ здоров'я практичних завдань вважаємо за необхідне організувати їх роботу в малих групах для ведення дискусій.

Створення пізнавальних суперечок можливе у випадку застосування методу навчальної дискусії.

Метод інформаційних ресурсів допоможе студентам отримати навички пошуку необхідної інформації з різноманітних джерел.

Передбачаючи навчання в групах, метод проектів завжди орієнтований на самостійну роботу кожного студента і надає йому можливість проявити самостійність.

Для забезпечення реалізації зазначених вище методів навчання необхідно визначити форми їх здійснення. Серед нетрадиційних форм реалізації навчальної діяльності ми використали ділові ігри, диспути, проблемні ситуації, мозковий штурм, он-лайн спілкування, дистанційне навчання. На нашу думку, застосування колективних та індивідуальних форм здійснення навчальної діяльності урізноманітнить навчальний процес та сприятиме якісному засвоєнню інформації. Студенти навчатимуться міркувати індивідуально, а також приймати колективні рішення, спілкуватись з колегами.

Для реалізації процесу формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я необхідно знати шляхи реалізації обраних методів і форм. Для цього необхідно визначити засоби навчання. Серед сучасних, але вже традиційних засобів навчання вважаємо за доцільне використовувати підручники, навчально-методичні посібники, рекомендації, друковані засоби, інтернет-технології, аудіо-візуальні відео-уроки, представлення інформації в електронному вигляді.

Враховуючи узагальненні результати згаданих вище досліджень, на основі аналізу науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження, врахування сучасних тенденцій розвитку вищої освіти в Україні, вважаємо, що педагогічними умовами формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я є

- формування позитивної мотивації до майбутньої професійної діяльності;
- активізація інформаційної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я у процесі самостійної навчально-здоров'язбережувальної діяльності;
- структурно-змістове забезпечення процесу формування інформаційної компетентності;
- впровадження ІКТ у навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів основ здоров'я.

Висновки. Побудована модель інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я, що поєднує сукупність компонентів цілісного педагогічного процесу, орієнтована на особистість фахівця, який володіє професійними компетентностями і високим рівнем майстерності. Вона може бути використана для корекції робочих програм професійно-орієнтованих дисциплін, різних форм навчальної діяльності з урахуванням їх професійної спрямованості. На основі моделі акцентуємо увагу на викладанні тих педагогічних понять і категорій, які несуть у собі найбільше фактичне фахове навантаження.

Перспективами подальших розвідок є питання якісної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до використання ІКТ у процесі формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я.

Література

1. Андрющенко Т. К. Експериментальна модель процесу формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку / Т. К. Андрющенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка і соціальна робота. Випуск 26. – Ужгород, 2013. – С. 15–18.
2. Козлова Г. М. За технологіями активного навчання / Г. М. Козлова // Вища освіта України. – 2002. – № 2. – С. 42–45.
3. Зайченко І. В. Педагогіка : навчальний посібник / І. В. Зайченко. – [2-ге вид.]. – К. : Освіта України, КНТ, 2008. – 528 с.
4. Мороз Н. В. Формування соціокультурної компетенції як складової професійної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Н. В. Мороз. – Хмельницький, 2007. – 234 с.
5. Шиба А. В. Модель формування професійної компетентності майбутніх перекладачів / А. В. Шиба // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка і соціальна робота. Випуск 26. – Ужгород, 2013. – С. 233–236.

Соколюк О. В. Модель формування інформаційної компетентності підготовки майбутніх учителів основ здоров'я

Резюме. У статті розкриті потреби суспільства у конкурентоспроможних фахівцях у галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини, що можливо забезпечити лише за умови компетентісного підходу, сучасного змісту їх підготовки. Запропонована у статті модель, дозволяє представити процес формування інформаційної компетентності майбутніх учителів основ здоров'я, цілісно виявити його структуру, ієрархію, взаємозв'язки та взаємодію всередині системи та з оточуючим середовищем, опитати необхідні явища, процеси та процедури й спрогнозувати результати.

Ключові слова: модель, інформаційна компетентність, інформаційно-комунікаційні технології, майбутні учителі основ здоров'я.

Соколюк О. В. Модель формирования информационной компетентности подготовки будущих учителей основ здоровья

Резюме. В статье раскрыты потребности общества в конкурентоспособных специалистах в области физического воспитания, спорта и здоровья человека, что возможно обеспечить только при условии компетентностного подхода, современного содержания их подготовки. Предложенная в статье модель позволяет представить процесс формирования информационной компетентности будущих учителей основ здоровья, целостно выявить его структуру, иерархию, взаимосвязи и взаимодействие внутри системы и с окружающей средой, описать необходимые процессы, процессы и процедуры и спрогнозировать результаты.

Ключевые слова: модель, информационная компетентность, информационно-коммуникационные технологии, будущие учителя основ здоровья.

Sokolyuk O. V. Model of the formation of information competency training of teachers the basics of health

Summary. The article reveals the demands of the society for competitive specialists in physical education, sport and health, which can be secured only by competence approach, modern content of their training. The model offered in the paper allows us to represent the process of formation of information competence of future teachers of health basics, holistically reveal its structure, hierarchy, relationships and interactions within the system and with the environment, describe the required phenomena, processes and procedures and to predict the results.

Key words: model, information competence, information and communication technology, future teachers the basics of health.